

zakonima tj. nauku zatim za razvijanje metoda upotrebe naučnih saznanja u proizvodnji sredstava neophodnih za ljudski način života i najzad za stvaranje oblika ljudskog zajedničkog odn. društvenog života kao što su država, političke stranke, udruženja i ostale organizacije koje ljudi stvaraju kako bi osigurale svoju egzistenciju i zadovoljili svoje interese. Sve to znači da postoji bitna razlika između načina odnosa prema svijetu koji se temelji na religijskim spoznajama od onoga načina odnosa prema svijetu koji se temelji na političkim oblicima ljudskog djelovanja u stvaranju uvjeta za njihov život. Uočavanje jasne razlike ali i uvjetovanosti između ova dva načina odnosa prema svijetu i sebe samih u tom svijetu s jedne strane i onoga što nam nije dostupno i nalazi se preko preko granica našeg iskustva a time i naučnih spoznaja predstavlja osnovni uvjet za razumijevanje odnosa religije i politike.

* * * * *

ŠTO JE ZAJEDNIČKO VOĐAMA U POLITICI I RELIGIJI?

Nikica Gabrić & Tija Žarković Palijan

*Specijalna bolnica za oftalmologiju Svjetlost, Zagreb, Hrvatska
Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti, Split, Hrvatska*

Povijest bilježi kako smo oduvijek tražili mogućnosti pronalaženja duhovnih, političkih ili religijskih uzoritih vođa koji bi za nas ostvarili sve ono što sami nismo mogli ili toj misiji nismo dorasli. Kad se u povijesti ratovalo bili su oni koji su se razvijali i postali vođe te vodili brojne ratove za osvajanje i očuvanje osvojenih teritorija. Njih je povijest zabilježila, a neke do razine kulta ličnosti. S jedne strane bilo je potrebno organizirati se u zajednice i države da bi se lakše živjelo, a s druge strane težilo se anarhiji koja se često tumači kao kaos i bezvlade. Prema starogrčkim izvorima anarhija predstavlja ideal krajnje slobode koja sprečava svaki oblik vladavine, jer je svaka vladavina čovjeka nad drugim čovjekom ropstvo. Vječita težnja tom idealu da nam drugi, najbolji, najpametniji, najmudriji, najiskusniji vladaju u plemenu, od primitivnih zajednica do danas, nije iščezla.

No, gotovo se uvijek razočaramo, skoro tako kao u maloj obitelji u kojoj roditelji mogu ispuniti svaku želju i gotovo sve potrebe svom djetetu. Kako su oni tada idealni i moćni. Kad dijete počne izrastati u odraslu osobu, razočara ga spoznaja da roditelji to više ne mogu te da nisu taj ideal koji su nosili u svojoj nutрини, pobune se. Ta pobuna traje neko vrijeme. Tek kad roditelje prihvati, bez obzira na raniji ideal te može biti s njima u dobrom i dubokom emocionalnom odnosu, oprostiti im što nisu idealni, voli ih i približi im se, tada postaje odrasla osoba. Ta odrasla osoba tek tada može prihvatiti i druge koji ne odgovaraju njenom idealu, prihvatiti njihovu različitost koja će je obogaćivati i oplemenjivati.

I tada kao odraslima opet na naš put staju vođe, lideri koji se često od idealno odabranih pretvore u suprotnost očekivanom idealu. Tad se događa nemogućnost razrješenja kao s roditeljima. Nitko nas tome nije poučio kako dalje. Pitamo se što sad? Neki se bune pa izgore, a drugi se povuku u apatiju. Neki ostaju na tom poligonu i nastoje se prilagoditi. Vođe se ne daju skinuti s trona, iako smo ih mi odabrali. Pravedni, mudri i časni mogli bi se ispričati za svoje propuste i dati šansu drugima. No, tome nismo često svjedočili.

Zašto su doživjeli transformaciju od dobrog prema lošem, ili su oduvijek bili takvi. Mi smo samo vjerovali da su oni naš ideal i identificirali se s njihovim idejama iako stara izreka kaže: Daj čovjeku vlast i vidjeti ćeš tko je.

A kako je to, obično i jednostavno, teško dostići, poučava nas povijest.

Platon, Aristotel, Sokrat bavili su se promišljanjima o ovim pitanjima 380. p. n. e. I Platon i Aristotel tvorci su demokracije u robovlasničkom društvu. Nameće se pitanje čiji ili čega smo mi robovi i u našem demokratskom društvu? Uređenje i pravila Platonove države vrijedila bi i danas, naročito kad se misli na osobine vođa i lidera. Ali tko to danas čita, možda treba organizirati javna okupljanja na kojima bi se čitao Platon ili drugi mudri filozofi kao u staroj Grčkoj. Bez znanja i poučavanja ništa se dobro neće dogoditi. O tome govori anegdota o provjeravanju najboljeg filozofa. Na pitanje: Bi li mogao postati vođa države, kazao je da bi mogao, a bi li znao, kazao je da bi znao, a bi li želio, odmah je odgovorio da ne bi želio. I tako šansu dobiše manje vrijedni vođe.

Nije to lako. Više od 3000 godina nismo usvojili 10 zapovijedi Božjih. I Mojsije je bio veoma razočaran, kad je vidio članove svoga plemena kako se klanjaju zlatnom teletu dok mu je Bog davao Zapovijedi. Razbio je ploče sa Zapovijedima te išao ponovo po druge i tako ipak uspio spasiti svoje pleme, nije odustao, iako se nitko tada nije mogao spasiti od faraonove vlasti.

Isus nam ostavlja tri glavne poruke: ljubi Boga, ljubi bližnjeg svog kao samog sebe i ljubi svoje neprijatelje. Sve je sadržano u tome. Tko voli sebe, ne može biti zao, ne može drugome učiniti ono što ne

bi sebi učinio. Nije ljubav uvijek ono što se njenim imenom naziva. Zlo koje čini jedan čovjek drugome, čini i samom sebi i to se na kraju tako i potvrdi i završi. Oprosti svom neprijatelju da bi živio u miru sa sobom i s njim. Vidi, čovječe, koji hodaš malen ispod zvijezda, što vas povezuje, a ne što vas razdvaja. Lakše ćete zajedno istim putem. U svim vjerama propovijeda se mir i dobro, ljubav i oprost. No, svjesni smo da se u ime vjere i ljubavi čine loše stvari sebi i drugima. Ne možemo spriječiti zlo, ali ga možemo nadvladati čineći puno dobra. Razgovarajmo jedni s drugima o dobrim stvarima među nama.

Kad čitamo Muhamedove izreke (Hadisi) koji je Allahov poslanik, posebno zadivljuje sljedeća poruka (234): *Rad čovjeka koji je izišao iz svoje kuće žureći da zaradi i nahrani svoju malu djecu, u ime je Allaha, a on sam je na Allahovom putu. Ako je krenuo da radi htijući da nahrani i izdržava svoje stare i iznemogle roditelje, i u tom slučaju je na Allahovom putu. Ako je pak požurio da zaradi radi sebe, da ne bi bio ovisan od drugih, i tada je na Allahovom putu. Ali, ako je krenuo da zarađuje iz licemjernih pobuda, iz gordosti prema drugima, u tom slučaju on je na putu šejtana.*

Nova vremena donijela su nove mogućnosti, ali nova iskušenja i prilike kojima je teško odolijevati. Osobe izrasle iz tradicionalnih vrijednosti, jednako vrijednih u svim vremenima koja su prošla i koja tek dolaze, teško mogu skrenuti. Velika skretanja zahtijevaju promjene u svakom pogledu kako u obitelji, lokalnim zajednicama tako i u društvu općenito.

Klanjamo li se zlatnom teletu danas kad se klanjamo virtualnom svijetu i bit coinu zaboravljajući prave vrijednosti stvarnog svijeta i stvarnih osjećaja jednih prema drugima, skrećemo s pravoga puta.

Ipak se čini kako ima nade za nas ako započnemo strpljivo razgovarati o dobrim stvarima među nama da bi se upoznali, razumjeli, poštovali, i stvarali zajedničke putove u budućnost naše zajednice.

* * * * *

MEDIJSKA REPREZENTACIJA IZGRADNJE ISLAMSKOG CENTRA U RIJECI: OD SLUČAJA DO ZNAČAJA

Goran Goldberger

Zagreb, Hrvatska

Prezentacija (Medijska reprezentacija izgradnje Islamskog centra u Rijeci: od slučaja do značaja) uključuje sociološku perspektivu i teorijski i metodološki okvir istraživanja: trostruki osvrt na položaj muslimana i islama i gradnju džamija, koji su pod utjecajem povijesnog i suvremenog društvenog konteksta Europe i Hrvatske, te na predmet, cilj i metodologiju istraživanja (analiza diskursa priloga dnevnih novina i portala od 1996. do 2013. i medijskog načina praćenja ove konkretne aktivnosti i prikaza njezinog razvoja). Slijede rezultati, prezentacija nekih elemenata i zaključno razmatranje.

* * * * *

ISLAMSKA TRADICIJA BOŠNJAKA KAO ŠTIT OD EKSTREMNIH SEKTAŠKO-POLITIČKIH TUMAČENJA ISLAMA

Safvet Halilović

Univerzitet u Zenici, Islamski pedagoški fakultet, Zenica, B&H

Jedna od veoma bitnih specifičnosti islama je u činjenici da je riječ o učenju u kojem su spojeni znanost i religija, uspostavljena ravnoteža između duha i materije i nije razdvojen ovaj od budućeg svijeta. To je, zapravo, bitna odlika islama u odnosu na druge svjetonazore koji primarnu pažnju poklanjaju materijalnoj strani života, tjelesnim potrebama i ljudskim porivima, pridajući, putem iznalaženja mogućnosti što bržeg zadovoljenja potreba za užitkom, veću pažnju ovosvjetskom životu, ne nalazeći odgovarajuće mjesto za Boga i budući svijet u svojoj filozofiji i svome misaonom i obrazovnom organiziranju. Islamska civilizacija zbližila je čovjeka s Bogom, povezala Zemlju s nebesima, ovaj svijet podčinila budućem, spojila duh i materiju, uspostavila ravnotežu između razuma i srca, te napravila spoj između nauke i vjerovanja - podigavši značaj moralnog uzdizanja na razinu značaja materijalnog uspona. Zahvaljujući tome, islam i njegovi sljedbenici dali su veliki doprinos razvoju svjetske civilizacije.